

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC THỰC HÀNH MÔN GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG VÀ AN NINH CHO SINH VIÊN

Phạm Ngọc Trường, Diệp Minh Tuấn
Trung tâm GDQP&AN Đại học Thái Nguyên

Tóm tắt: Nghiên cứu về hoạt động dạy học thực hành môn giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên tại các Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh là nhằm giúp các trung tâm thực hiện mục tiêu giáo dục toàn diện nhân cách người học. Trên cơ sở phân tích, hệ thống hoá các nghiên cứu, quan điểm có liên quan, chúng tôi đã xác định việc nâng cao hoạt động dạy học thực hành môn giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên bao gồm một hệ thống các nhân tố, đó là: mục đích, chủ thể, đối tượng tác động, nội dung, phương pháp cách thức của hoạt động dạy học thực hành. Hệ thống các nhân tố trên nhằm đạt được hiệu quả cao nhất trong hoạt động dạy học thực hành cho sinh viên tại Trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh, góp phần thực hiện mục tiêu nâng cao chất lượng học tập môn giáo dục quốc phòng và an ninh của sinh viên.

Từ khoá: Dạy học thực hành; Giáo dục quốc phòng và an ninh; Trung tâm; Sinh viên.

SOME THEORETICAL ISSUES ON PRACTICAL TEACHING ACTIVITIES IN NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION FOR STUDENTS

Pham Ngoc Truong, Diep Minh Tuan
National Defense and Security Education Center, Thai Nguyen University

Abstract: Research on practical teaching activities in national defense and security education for students at National Defense and Security Education Centers aims to help these centers achieve the goal of comprehensive personality education for learners. Based on the analysis and systematization of relevant studies and perspectives, we have identified key factors for enhancing practical teaching activities in national defense and security education. These factors include objectives, instructors, target learners, teaching content, methods, and instructional approaches. This system of factors is designed to maximize the effectiveness of practical teaching activities for students at National Defense and Security Education Centers, thereby contributing to improving the quality of national defense and security education for students.

Keywords: Practical teaching; National defense and security education; Center; Students.

Nhận bài: 16/02/2025

Phản biện: 06/03/2025

Duyệt đăng: 09/03/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII xác định: Định hướng phát triển đất nước giai đoạn 2021 - 2030 đã xác định: “*Kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc; bảo vệ Đảng, Nhà nước, Nhân dân và chế độ xã hội chủ nghĩa,... Chủ động ngăn ngừa các nguy cơ chiến tranh, xung đột từ sớm, từ xa; phát hiện sớm và xử lý kịp thời những yếu tố bất lợi, nhất là những yếu tố nguy cơ gây đột biến; đẩy mạnh đấu tranh làm thất bại mọi âm mưu và hoạt động chống phá của các thế lực thù địch, phản động và cơ hội chính trị*”. Quán triệt tinh thần đó, trong giáo dục quốc phòng và an ninh ngoài việc cung cấp cho sinh viên hệ thống những kiến thức cơ bản về vị trí, vai trò, nhiệm vụ của quốc phòng và an ninh đã ban hành theo Thông tư số 05/2020/TT-BGDĐT, Luật Quốc phòng, các cơ sở giáo dục đại học, trung tâm giáo dục quốc phòng và an ninh cần giáo dục

cho sinh viên nắm chắc, hiểu rõ những điểm mới, sự phát triển về tư duy, nhận thức của Đảng về nhiệm vụ quốc phòng, an ninh, bảo vệ Tổ quốc.

Để thực hiện được mục tiêu, nhiệm vụ trên thì công tác dạy học môn Giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên ở các trường cao đẳng, đại học hiện nay phải thường xuyên đổi mới theo hướng đa dạng, hiện đại, sát thực tiễn nhằm không ngừng phát huy tối đa tính tích cực, khả năng sáng tạo; rèn luyện năng lực tư duy, kỹ năng, kỹ xảo thực hành và khả năng vận dụng kiến thức về công tác quốc phòng và an ninh nhanh linh hoạt, sáng tạo, hiệu quả vào trong thực tiễn cho sinh viên.

Đối với hoạt động dạy học môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên ở các trường Đại học, Dạy học thực hành có vai trò quan trọng trong phát triển các phẩm chất, năng lực hoạt động quốc phòng và an ninh cho sinh viên. Dạy học thực hành là một môi trường thuận lợi tạo điều

kiện cho sinh viên vận dụng kiến thức về công tác quốc phòng và an ninh đã học vào giải quyết các nhiệm vụ, nội dung học tập gắn sát với thực tiễn chức trách, nhiệm vụ được giao. Vì vậy, để phát huy vai trò của Dạy học thực hành vào quá trình thực hiện các mục tiêu trên, đòi hỏi trong quá trình tổ chức dạy học môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên ở các trường đại học, các lực lượng sư phạm nói chung và đội ngũ giảng viên nói riêng phải không ngừng đổi mới dạy học thực hành theo hướng vận dụng tổ hợp các biện pháp nhằm nâng cao chất lượng của quá trình này qua đó thực hiện có hiệu quả mục tiêu, nhiệm vụ dạy học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên ở các trường đại học trong điều kiện hiện nay.

Việc nghiên cứu những vấn đề lý luận về hoạt động dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên có giá trị, ý nghĩa thiết thực cả về lý luận và thực tiễn nhằm góp phần nâng cao chất lượng giáo dục, nhằm phát triển con người toàn diện, góp phần vào mục tiêu xây dựng và bảo vệ tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

Theo Từ điển Tiếng Việt, “Thực hành” là phạm trù chỉ rõ việc “làm để áp dụng lý thuyết vào thực tế”. “Thực hành” được nghiên cứu và vận dụng với mục đích để hoàn chỉnh chu trình khép kín của mục tiêu DHTH, nhất là DHTH nghề nghiệp ở bậc đại học. Trong nghiên cứu lý luận dạy học, khái niệm thực hành được hiểu theo nghĩa rộng và nghĩa hẹp. Theo nghĩa rộng, “thực hành” là hình thức vận dụng, đưa kiến thức, kỹ năng, kỹ xảo được rèn luyện trong Trung tâm vào cuộc sống, vào thực tiễn nghề nghiệp. Theo nghĩa hẹp, “thực hành” là hình thức luyện tập để rèn luyện, củng cố kiến thức, kỹ năng, kỹ xảo với mức độ tái hiện, di chuyển hoặc vận dụng sáng tạo kiến thức, kỹ năng, kỹ xảo gắn với các tình huống nghề nghiệp. Với cách hiểu về khái niệm thực hành như trên, phần lớn các tác giả đều sử dụng khái niệm thực hành theo nghĩa rộng để xây dựng định nghĩa khái niệm dạy học thực hành. Chẳng hạn: Dạy học thực hành là một hình thức tổ chức dạy học, giúp người học có điều kiện thuận lợi để kết hợp học tập với lao động sản xuất, ngành nghề, với thực nghiệm và nghiên cứu khoa học nhằm mở rộng tầm hiểu biết, rèn luyện những kỹ năng, kỹ xảo nghề nghiệp, bồi dưỡng hứng thú khoa học cũng

như hứng thú nghề nghiệp cho người học.

Dạy học thực hành môn giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên là tổng hợp các cách thức giảng viên tổ chức cho sinh viên vận dụng kiến thức về công tác quốc phòng và an ninh đã được trang bị vào giải quyết các nhiệm vụ lý thuyết và thực tiễn hoạt động quốc phòng và an ninh đặt ra nhằm hình thành và rèn luyện kỹ năng, kỹ xảo, các phẩm chất chuyên môn cho sinh viên đáp ứng mục tiêu, yêu cầu dạy học môn học giáo dục quốc phòng và an ninh đã đề ra...

2.1. Mục tiêu của dạy học thực hành môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh

Nội dung dạy học môn học GDQPAN bao gồm các vấn đề về truyền thống chống giặc ngoại xâm, tinh thần yêu nước, lòng tự hào, tự tôn dân tộc; đường lối, quan điểm cơ bản của Đảng, Nhà nước về quốc phòng và an ninh; công tác quốc phòng và an ninh của Đảng và Nhà nước, các văn bản pháp luật về quốc phòng an ninh; phổ cập những kiến thức cần thiết về lực lượng vũ trang nhân dân; nghệ thuật quân sự Việt Nam; phòng chống chiến lược “Diễn biến hoà bình”, bạo loạn lật đổ của các thế lực thù địch đối với cách mạng Việt Nam, kiến thức cơ bản cần thiết về kỹ thuật, chiến thuật quân sự, phòng thủ dân sự.

Mục tiêu DHTH môn GDQPAN tại TTGDQP&AN - Đại học Huế là giúp SV vận dụng kiến thức lý thuyết về công tác quốc phòng và an ninh đã học vào thực tiễn qua đó nhằm củng cố kiến thức đã học, hình thành kiến thức mới; rèn luyện và phát triển kỹ năng, kỹ xảo hoạt động quốc phòng và an ninh, khả năng tư duy; kích thích tính năng động tích cực của SV trong quá trình học tập môn GDQPAN. Trong các mục tiêu DHTH thì mục tiêu rèn luyện cho SV kỹ năng, kỹ xảo tư duy, thao tác hoạt động trí tuệ kết hợp với kỹ năng, kỹ xảo hoạt động quốc phòng và an ninh cho SV có vai trò đặc biệt quan trọng.

2.2. Đặc điểm dạy học thực hành môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh

Quá trình dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên là truyền thụ tri thức, rèn luyện kỹ năng, kỹ xảo hoạt động quốc phòng và an ninh, phát triển bản lĩnh quân sự và an ninh cần thiết cho sinh viên để họ sẵn sàng làm tốt nghĩa vụ quốc phòng, an ninh bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa qua đó nhằm đáp ứng mục tiêu, yêu cầu giáo dục quốc phòng an ninh

của Nhà nước và Bộ Giáo dục và đào tạo. Đây là đặc điểm cơ bản phản ánh mục tiêu, yêu cầu dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh. Để thực hiện mục tiêu này đòi hỏi quá trình dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh phải được định hướng một cách rõ ràng. Tính định hướng được thể hiện ở nội dung, chương trình, phương pháp dạy học thực hành chủ yếu tập trung giải quyết các yêu cầu nhiệm vụ liên quan đến thực hiện mục tiêu nâng cao phẩm chất và kỹ năng thực hành về hoạt động quốc phòng và an ninh cho sinh viên. Các phương pháp, hình thức dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh không chỉ giúp củng cố, nâng cao kiến thức, giúp sinh viên có kỹ năng biết vận dụng lý luận vào thực tiễn hoạt động quốc phòng và an ninh mà còn giúp họ rèn luyện, phát triển tư duy hoạt động quốc phòng và an ninh sáng tạo, thái độ, động cơ đúng đắn.

Quá trình dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh luôn mang tính tổ chức cao. Đây là đặc điểm nổi bật nhất, toàn bộ quá trình dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên phải tuân thủ đúng Hiến pháp, pháp luật Giáo dục quốc phòng và an ninh của Nhà nước, quy định của Chính phủ về giáo dục quốc phòng an ninh và các quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Đồng thời quá trình dạy học thực hành mang tính kế hoạch, tính pháp lý, tính tổ chức rất cao. Quá trình dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cũng được tổ chức khoa học, chặt chẽ, nghiêm túc, thống nhất, đồng bộ, hệ thống, có tính kế hoạch cao và được cụ thể hóa trong kế hoạch dạy học, chương trình đào tạo của từng năm học, từng đối tượng đào tạo cụ thể.

2.3. Những yếu tố tác động đến hoạt động nâng cao chất lượng dạy học thực hành môn học Giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên.

Một là, Mục tiêu, nhiệm vụ dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh. Mục tiêu là cơ sở định hướng cho việc lựa chọn và sử dụng các nội dung, hình thức và biện pháp nâng cao chất lượng. Việc xác định mục tiêu khoa học, chính xác, cụ thể, toàn diện và phù hợp với đặc điểm sinh viên góp phần tạo tiền đề, nền tảng để việc xác định và thực hiện các biện pháp nâng cao chất lượng dạy học thực hành môn học giáo

dục quốc phòng và an ninh thiết thực, đạt hiệu quả cao.

Hai là, quy trình, nội dung, hình thức tổ chức dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh. Quy trình, nội dung và hình thức tổ chức dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh có ảnh hưởng trực tiếp đến việc xác định các biện pháp nâng cao chất lượng dạy học thực hành, bảo đảm cho hoạt động này diễn ra đồng bộ, thống nhất. Xác định và tổ chức thực hiện các biện pháp nâng cao chất lượng dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên hiện nay phải được thực theo một quy trình, nội dung, hình thức khoa học, thống nhất, chặt chẽ, logic là yếu tố quan trọng, giúp cho hoạt động này bảo đảm tính hệ thống, vững chắc đồng thời bảo đảm tính chuyên sâu, đa dạng.

Ba là, chất lượng đội ngũ cán bộ, giảng viên giảng dạy môn học giáo dục quốc phòng và an ninh. Cán bộ, giảng viên là những người trực tiếp quản lý, hướng dẫn, giúp đỡ, tiếp xúc với sinh viên trong quá trình dạy học thực hành nên có ảnh hưởng rất lớn tới mức độ nắm kiến thức, sự hình thành và phát triển kỹ năng của sinh viên. Thông qua các hoạt động sư phạm, họ trang bị, củng cố, phát triển cho sinh viên hệ thống những tri thức chuyên môn và tri thức nghiệp vụ, kỹ năng thực hành. Chất lượng của đội ngũ cán bộ, giảng viên có ảnh hưởng sâu sắc tới việc nắm kiến thức, kỹ năng của sinh viên.

Bốn là, quy trình kiểm tra, đánh giá cũng ảnh hưởng mạnh mẽ đến việc nâng cao chất lượng dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh. Xây dựng và thực hiện việc tổ chức kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh theo một quy trình thống nhất giúp cung cấp thông tin chính xác, kịp thời về thực trạng dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh tạo cơ sở để nâng cao chất lượng, hiệu quả hoạt động này. Vì vậy, nếu quá trình dạy học thực hành được phân thành những giai đoạn cụ thể, mỗi giai đoạn đều có sự kiểm tra đánh giá chặt chẽ thì kết quả nâng cao chất lượng dạy học thực hành cho sinh viên ngày càng được nâng cao.

Năm là, các điều kiện, phương tiện vật chất bảo đảm. Đây là nhân tố quan trọng, ảnh hưởng không nhỏ đến quá trình nâng cao chất lượng dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và

an ninh. Phương tiện vật chất kỹ thuật giúp cung cấp các công cụ hỗ trợ cho hoạt động dạy học thực hành và nâng cao chất lượng dạy học thực hành môn học giáo dục quốc phòng và an ninh.

III. KẾT LUẬN

Để đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong tình hình mới đã và đang đặt ra những yêu

cầu ngày càng cao đối với công tác giáo dục quốc phòng và an ninh cho toàn dân nói chung và việc đổi mới, nâng cao chất lượng dạy học môn học giáo dục quốc phòng cho sinh viên nói riêng. Căn cứ vào nhiệm vụ chức năng của dạy học thực hành, cho nên cần phải có nhiều biện pháp để nâng cao chất lượng dạy học thực hành môn giáo dục quốc phòng và an ninh cho sinh viên hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. ĐCSVN – Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII, Tập I, Nxb CTQGST, H. 2021, tr. 117.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2005), Các văn bản hiện hành về giáo dục quốc phòng cho học sinh, sinh viên, Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội.
3. Hoàng Phê (chủ biên) Từ điển Tiếng Việt, Nxb TĐBK 2010, tr. 197
4. Trần Văn Cường (2008), Biện pháp quản lý đối với hoạt động dạy học thực hành ở Trường Đại học Công nghiệp Quảng Ninh, Luận án tiến sĩ QLGD, Hà Nội.
5. Nguyễn Đình Tòng “Quản lý giáo dục quốc phòng-an ninh cho sinh viên các trường đại học Việt Nam trong bối cảnh mới”.